

De nieuwe pretentie van de macht

Luc Huysse

‘Geweld is het nieuwe overleg’ titelt deze krant boven een artikel van Douglas De Coninck (25/10/2014). De auteur is blijkbaar geschrokken, want ‘Franstalige militanten wetten de messen’ tegen de MR en de regering. En hebben het liberale partijhoofdkwartier in Namen ietwat verbouwd. Gelijkwaardige geluiden zijn ook elders in de media te horen. Er zullen volgende week, de vakbondsmars op Brussel weet u wel, zeker nog paniekerige berichten volgen. Tijd dus om wat te relativeren. Stukgegooide ramen tijdens een betoging, hebben we dat niet al nu en dan gezien? Yves Desmet spreekt, kijkend naar de maatschappelijke discussies van vandaag, terecht liever over een ‘prille hevigheid’ die goed nieuws is voor een levende democratie (DM, 29/10/2014). Trouwens, dat de koorts in het politieke debat flink de hoogte ingaat is perfect te begrijpen. Twee topspelers op het politieke veld zijn immers hypernervus geworden.

1. N-VA, de grootste partij in de Vlaamse en de federale regering, heeft nauwelijks beleidservaring. Zij weet bijgevolg ook niet hoe om te gaan met de eigenzinnige, vaak opdringerige organisaties die aan de rand van het veld opereren. Anders dan CD&V, socialisten en liberalen, heeft de partij zelf nooit een sterke arbeidersbeweging en/of bloedverwante sociaal-culturele sector als soms trouwe, soms lastige bedgenoot gehad. Vandaar haar achterdocht tegenover alles en iedereen die de kracht van de verandering aantast. Zij verkiest een scenario, waarin onverminderde uitvoering van de regeerakkoorden totale voorrang heeft. Dat is wat haar ministers geregeld bezwerend laten horen. De onvoorwaardelijke claim op het primaat van de politiek rust in hun ogen op het mandaat dat de kiezers hen bezorgd hebben. De burger, zo zeggen zij, heeft bij elke verkiezing zijn stem voor een aantal jaren letterlijk weggegeven. En gegeven is gegeven! Tussentijds spreken, bijvoorbeeld door vakbondsleden, en met succes gehoord worden hoort er dan niet meer bij. N-VA krijgt daarbij steun van een Open VLD, waarin de jonge Guy Verhofstadt wel lijkt terug van weggeweest te zijn. In zijn eerste *Burgermanifest* (1991) was het middenveld de absolute boeman. Hij schreef dat vakbonden, ziekenfondsen, patroonsorganisaties de politieke partijen commanderen, de staat koloniseren en een dam opwerpen tussen burger en beleid. Hij was ze liever allemaal kwijt dan rijk.

Drastisch inleveren op pro-actief overleg, want dat is het wat gebeurt, zorgt uiteraard voor flink wat zenuwachtigheid bij wie in de verkeerde hoek van het veld staat.

2. Een Vlaamse en federale regering zonder socialisten: het is sinds 1988 geleden dat zoiets is voorgevallen. Voor vele militanten in het middenveld, zeker in de arbeidersbewegingen, is dat moeilijk wennen. De uitspraak van Bart De Wever dat hij liever nooit nog socialisten in een regering wil zien, heeft de kater nog aangedikt. Komt daarbij dat in Wallonië de regering van Charles Michel slechts een kwart van het kiezerskorps achter zich heeft. In een democratie rust gezag, cruciaal voor daadkracht en stabiliteit, op aanvaarde macht. Aan Waalse kant is die erkenning erg zwak. Ook dat veroorzaakt koorts en onrust die, wie weet, een woelige uitweg zullen zoeken.

Oude en nieuwe sociale bewegingen, schrijft Yves Desmet in het al geciteerde artikel, moeten vandaag wel op zoek naar nieuwe strategieën om in het maatschappelijk debat overeind te blijven. Dat geldt zeer zeker voor de

vakbonden. Men mag hopen dat zij daarin zullen slagen. Maar het verdere verloop van dit verhaal hangt ook sterk af van de koers die N-VA de komende maanden zal inslaan. Wellicht wil zij zich Vlaams en federaal als beleidspartij verankeren. Zij zal dan wel moeten inzien, eventueel met de hulp van de in die kwestie meer ervaren Open VLD, dat een onvoorwaardelijk beroep op een electoraal mandaat geen legitieme manier van werken is. Carl Devos waarschuwde haar hier al voor: 'Democratie eindigt niet met het winnen van verkiezingen' (20/10/2014). Een stembusgang, zoals deze van 25 mei, is slechts één moment uit vele waarin de bevolking zich wil uitspreken over machtsdeling. Zij doet dat onder meer door, zoals in het Oosterweeldossier, een toenemend beroep op de Raad van State en het Arbitragehof. Ook tal van deliberatieve initiatieven tonen dat aan. En uiteraard is er de weg van de talloze organisaties van het middenveld. Burgers willen meer zijn dan kiezers. Dat is een verworvenheid van de laatste vijftig jaar, hier en elders in de wereld van de democratieën. Het getuigt van pretentie om dat niet in te zien. Die overmoed van Bourgeois I en Michel I loopt gegarandeerd verkeerd af.

Maar misschien verontrust dat de N-VA niet eens. Zij kan dan nog altijd de communautaire weg opgaan en de mislukking toeschrijven aan het ongebreidelde verzet van de PS en haar acolieten. Dat voegt dan weer kracht toe aan de stelling dat België geen democratie is, wel de optelsom van twee democratieën. Daarmee dreigen twee zware conflictbronnen, links versus rechts en Vlaanderen versus Wallonië, samen te vallen. In dit land heeft zulk samenvallen van maatschappelijke breuklijnen altijd geleid tot extreme turbulentie. Niets is dan onmogelijk.

Verschenen in *De Morgen* (30 oktober 2014)